

Małgorzata Oleczek

"Etyka w działaniu", Jacek Hołówka, Warszawa 2001 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 1, 714-716

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

potrzeb edukacyjnych. Zawarte są w nich materiały pomocne do kreowania właściwych postaw społecznych o charakterze proekologicznym. Autorzy prezentowanych prac, co prawda zajmują się konkretnymi obszarami przyrodniczymi znajdującymi na terenie naszego kraju. Ale to nie oznacza, że ich twórcza działalność dotyczy wyłącznie miejsc opisywanych. Wręcz przeciwnie wiedza przez nich przekazana swobodnie może zostać wykorzystana również na innych terenach.

Na część trzecią posłużyły w dużej mierze scenariusze, które zostały sporządzone na kursach edukacji ekologicznej prowadzonych przez Fundację Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Warszawie. Zamieszczone zostały w tym segmencie ścieżki przyrodnicze. Mają one za zadanie ukazanie ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze. Służy również ku temu, aby przedstawić dążenia do przywrócenia odpowiednich właściwości krajobrazowych, które uległy dewastacji. Przedstawione w tej części programy umożliwią zainteresowanym osobom przeprowadzić kreatywne działania edukacyjne. W tym celu Autorzy pragną włączyć wszystkich, którym nie jest obojętna przyroda do mechanizmu obronnego. Pokazując to jak pokochać to, co poznajemy, w tym celu, aby lepiej zrozumieć, a w rezultacie mądrze ochraniać.

Kształtowanie postaw o charakterze proekologicznych w istotnym zakresie do wychowawców, nauczycieli jak i wszelkich instytucji zajmujących się przeprowadzaniem edukacji ekologicznej. Dlatego powinni zapoznać się z materiałami, które zostały zamieszczone w tym dziele. Aby zajęcia dydaktyczno-wychowawcze były lepiej przeprowadzane oraz mocniej ukorzenione w świadomości współczesnego człowieka.

Andrzej Bystkowski

Jacek Hołówka, *Etyka w działaniu*, wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2001, s. 463.

W 2001 roku na półkach księgarń pojawiła się ważna pozycja – *Etyka w działaniu*. Autor – Jacek Hołówka jest profesorem w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Interesuje się głównie etyką i filozofią analityczną. Jest redaktorem naczelnym Przeglądu Filozoficznego, autorem licznych artykułów, esejów zamieszczanych w „Polityce”, a także min. dwóch podręczników etyki dla szkół średnich („Problemy etyczne w literaturze pięknej”, Warszawa WSiP 1994; „Wybrane problemy moralne współczesności”, Warszawa WSiP 1999). „Etyka w działaniu” wydana przez wydawnictwo Prószyński i S-ka, jest kontynuacją wątków zawar-

tych w tych dwóch książkach i może stanowić doskonałą pomoc dla krytycznego zbadania i ugruntowania poglądów moralnych czytelników. Książka przeznaczona jest dla studentów wydziałów humanistycznych i nauk społecznych w szkołach wyższych, nie wymaga jednak głębszego przygotowania z zakresu filozofii, choć z pewnością może się to okazać pomocne. „Etyka w działaniu” może także stanowić opracowanie pomocnicze do nauki etyki w szkole, ale z pewnością będzie ciekawą i niezbędną lekturą dla każdego czytelnika zainteresowanego problematyką moralną, który szuka samodzielnych i dojrzałych wyborów moralnych.

Pozycja stanowi doskonale wprowadzenie do współczesnych zagadnień etycznych, autor rozważa problemy moralne, z którymi dzisiaj się borykamy. Jacek Hołówka przedstawia w swojej książce pięć sfer życia moralnego: etykę indywidualną, moralność seksualną, dobrowolne zobowiązania, moralność społeczną i etykę polityczną. W 20 rozdziałach omawia najważniejsze problemy etyki, prezentując je w perspektywie filozoficznej, ale wykorzystuje także przykłady z psychologii, socjologii, teologii, historii obyczajów, a nawet socjologii i literatury pięknej. I tak znajdziemy tu rozważania o autonomii moralnej, woli człowieka i jego prawach; poruszone jest zagadnienie prawa do wyboru śmierci – kwestie samobójstwa, przerywania ciąży i kary śmierci. W ramach moralności seksualnej Hołówka mówi o pornografii, prostytutce i homoseksualizmie. W książce nie zabrakło też miejsca na problem tolerancji, równości, sprawiedliwości, a także bardzo popularną obecnie etykę biznesu. W ramach etyki politycznej autor przedstawia kwestie: wolności, obowiązków politycznych, problem wojny i pacyfizmu. Każdy rozdział poprzedzony jest tłem historycznym danego problemu, licznymi przykładami historycznymi, następnie Hołówka analizuje każdy problem w oparciu o podstawowe teorie etyczne – formalizm, utylitaryzm, etykę cnoty, etykę miłości bliźniego i umowy społecznej, koncepcję praw moralnych. Każdy z omawianych problemów jest ukazany z różnych punktów widzenia. Wszystko to sprawia, że czytelnik łatwo może dostrzec różnice pomiędzy poszczególnymi stanowiskami moralnymi, a także ustosunkować się do któregoś z proponowanych rozwiązań i wybrać takie, które sam uważa za słuszne. Jak podkreśla autor, mimo że książka jest obszerna, żadnej kwestii nie udało mu się ukazać tak wyczerpująco i szczegółowo, by pozostawić czytelnika przed jednym i niekwestionowanym rozwiązaniem. Czytelnik będzie musiał sam zdecydować, które rozwiązanie wybierze. Dlatego na końcu każdego rozdziału Hołówka zamieszcza ćwiczenia, często celowo prowokacyjne, aby pomóc czytelnikowi w wyborze, zachęcić do samodzielnego myślenia i utrwalić zdobytą wiedzę.

Struktura książki jest logicznie uporządkowana, a zagadnienia przedstawione są w sposób przejrzysty, prosty i jasny. Stanowiska etyczne prezentowane są językiem przystępnym i zrozumiałym dla każdego, a lic-

ne fragmenty literackie i przykłady z wielu dziedzin sprawiają, że czytelnik nie odbiera książki jako typowego wykładu z filozofii. Bogata bibliografia potwierdza to, iż książka nawiązuje do wielu dziedzin życia i nauki. „Etykę w działaniu” można czytać na wrywki – wybierając rozdziały stosownie do indywidualnych zainteresowań, albo też według klasycznego porządku – od wprowadzenia do ostatniej strony – poznamy wówczas w sposób uporządkowany różne punkty widzenia i tok myśli autora. To lektura bardzo pomocna dla wszystkich, którzy chcą zdobyć wiedzę na temat bardzo ważnych i poruszanych obecnie na wielu debatach spornych kwestii z zakresu etyki i moralności, a zwłaszcza dla studentów kierunków: filozofii, socjologii i studiów prawniczych.

Małgorzata Oleczek

Jacek W. Czartoszewski, red. *Etyka środowiskowa wyzwaniem XXI wieku*, Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna vol. 3, UKSW, Warszawa 2002, ss. 208.

W dniu 20 kwietnia 2002 roku miała miejsce konferencja, która za swój cel obrała etykę środowiskową. Prezentowane na tej konferencji referaty i dyskusje złożyły się na powstanie niniejszej książki. Poruszone w tej pozycji zostały istotne problemy, jakim jest etyka środowiskowa, i tą tematyką zainteresowało się Podyplomowe Studium Ekologii Człowieka i Edukacji Ekologicznej oraz Centrum Ekologii Człowieka i Bioetyki, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. *Etyka środowiskowa wyzwaniem XXI wieku* jest już trzecim tomem z rzędu należącym do serii Chrześcijaństwo i Edukacja Ekologiczna. Opiekę redakcyjną nad pracami zamieszczonymi w tym tomie objął Jacek W. Czartoszewski.

Autorzy referatów i prac składających się na tę książkę wzięli na siebie bardzo ważne zadanie. Mianowicie zajęli się budowaniem i analizowaniem wartości moralnych, które odgrywają istotną rolę na płaszczyźnie wychowawczej skierowanej na ochronę i dbałość środowiska. Ochrona środowiska przyrodniczego przed bezmyślnym destrukcyjnym działaniem wielu ludzi oraz protekcjonizm społeczności ludzkiej przed samo zagrożeniem. Ten aspekt należy do zasadniczych celów tejże etyki. Człowiek jako ten, który konkretne stanowisko wobec świata otaczającego musi podjąć refleksję moralną, co do odpowiedzialności za poszanowanie przyrody czy też jej niszczenie. Rzeczą powszechnie wiadomą jest to, że pozytywne ustosunkowanie się człowieka względem przyrody jest jednoznaczne z dążeniem do zapewnienia bezpieczeństwa i dobra jemu